

Tednik

Učiteljski Tovariš.

Štev. 1.

V Ljubljani, 6. prosinca 1905.

XLV. leto.

»Učiteljski Tovariš« izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« v Idriji. Naročnino prejema Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{8}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru. Priloge poleg poštne 6 K.

Vsebina: Prihodnja glavna skupščina naše »Zaveze«. — V petinštirideseto leto. — Naš denarni zavod. — Za povzdigo šolstva! — Nekoliko o goriških razmerah. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Listnica uredništva. — Listnica upravnništva. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

**Prihodnja glavna skupščina naše
„Zaveze“ bo 13., 14. in 15. av-
gusta t. l. v Pulju.**

== Pripravljajte se zanjo! ==

V petinštirideseto leto.

Danes stopa »Učiteljski Tovariš« v petinštirideseto leto svoje dobe. Slovensko učiteljstvo je lahko ponosno na svoje glasilo že zaradi tega, ker je izmed najstarejših listov na slovanskem jugu. Skromen in pohleven je bil začetek našega lista, ker je bilo njegovo delovanje prvotno posvečeno samo šoli in vzgoji. Toda času primerno se je izpreminjalo njegova pisava. V novjšem času je bil primoran, ostaviti pot skromnosti in ponižnosti, ker so se sovražni valovi čedalje ljuteje zaganjali ob slovensko učiteljstvo. Idilično in mirno življenje je prenehalo med raznimi stanovi — boj je stopil v ospredje. Mi se ga nismo strašili. Kdor ne napreduje z duhom časa, ta nazaduje; kdor se da mirno poniževati in prezirati, ta je vreden pomilovanja, tak si podpiše sam svojo smrtno obsodbo!

»Učiteljski Tovariš« je napredoval z duhom časa. Ko je priklopila sila do vrha, je stopil s pogumno samozvestjo na svoje lastne noge ter neustrašeno odbijal sovražne napade. Najodločnejše se je bojeval za narodno prosveto, za čast in napredek šole, za čast, svobodo in izboljšanje gmotnega stanja učiteljstva. Ako bi naše glasilo ne ravnalo tako, kdo bi se danes še zmenil za učitelja-trpina? Ali bi ga kdo vprašal, če je lačen ali sit? Nič se bi se ne zmenil zanj. Nihče bi se ne briga za blagor in napredek šolstva. Smelo trdimo, da smo si vse, kar imamo, priborili sami s svojim neumornim trudom in delom. Na tej poti dela in odločnosti ostanemo tudi v bodočem letu. Delo preteklosti je naš program za bodočnost.

Živimo v hudih časih. Politiško naše življenje je razburjeno do skrajnosti. Povsod bijejo boj na življenje in smrt. Nas čaka še mnogo trudapolnega dela. Nazaj ne smemo — naprej moramo! Junaško se bomo borili s

sovražniki šolstva in učiteljstva, pred vsem bo veljal naš boj izboljšanju pravnih razmer učiteljstva.

En sam človek je v vesoljstvu pravcata ničla. Ako se učitelji vsi zedinimo, da postanemo vsi enih misli in enega delovanja, katerih središče, ognjišče in kačipot bodi naše glasilo, se zgrnemo v velesilo, ki bo ob njo zaman butal sovražnik s penami svojega srditega žolča. Prijatelji in sovražniki nas občudujejo zaradi naše vztrajnosti in edinosti in zaradi našega neumornega delovanja in boja za obstanek in napredek. Le žal, da je tudi med nami mnogo takih, ki čakajo s prekrizanimi rokami dobrot, ki jim jih bodo priborili drugi. Nikdar ne primejo v roko peresa, da bi sporočili uredništvu »Učit. Tovariša« kako važno vest. Da bi ostalo samo pri tem, bi še ne bilo najhujše zlo, najhujše, kar nas peče, je pa to, da se mnogim zdi škoda, da bi se naročali na svoje glasilo. Res je, da živimo v prežalostnih razmerah, ali vendar si toliko že lahko vsakdo odtrga od ust, da mu glasilo svojega stanu. Z zedinjenimi močmi deljmo vsi za enega in eden za vse, potem nam mora priti dan zmage in plačila!

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodono naložim,
v pomoč le sebi podarim.

**Hranilnica in posojilnica Učiteljskega
konvikta v Ljubljani,**

registrovana zadruga z omejenim jamstvom,

Promet do konca decembra 1904 K 29.971-68

Za povzdigo šolstva!

»Slabo stanje kranjskega šolstva zahteva, da se učiteljstvo strogo ravna po danih postavah, razpisih, oziroma odlokih. O tem se moramo šolski nadzorniki v prvi vrsti prepričati. Osobito pa nam je gledati, da se učiteljstvo strogo ravna po urniku ter da ne teži po prostih urah, po prostih dnevih.«

Tako beremo v »Konferenčnem poročilu«, ki ga je izdal c. kr. okr. šolski nadzornik za litijski okraj leta 1902. na 4. strani. To poročilo nam je slučajno zopet prišlo v roke.

Torej prevladuje še v takih krogih mnenje, ki je pa menda umetno sugerirano, da se bo kranjsko šolstvo povzdignilo, ako se le učiteljstvo ravna strogo »po danih postavah, razpisih, oziroma odlokih.«

Višjim oblastim se pa nemara ni treba držati strogo danih predpisov in zakonov, s tem se ne povzdigne šolstvo. Zakaj v povzdigo šolstva je menda neobhodno potrebno, da ne razpisujejo služb leta in leta, da določajo že mesece in mesece prej, kdo zasede to ali ono boljše mesto, da trpe v šolskih poslopih tuje gospodarje itd. itd.

Šolstvo se bo gotovo tudi povzdignilo, ako se le učiteljstvo strogo ravna po urniku ter ne teži po prostih urah, po prostih dnevih. Ljuba naivnost! V večjo povzdigo šolstva pa menda služi tudi to, da so razredi prenapolnjeni, da so šolske stavbe pravi pravcati svinjaki, da prevladujejo posebno po Kranjskem enorazrednice itd.

Da se pa celo najvišji gosposki ni treba ravnati po izdanih odlokih, to menda ne služi v povzdigo šolstva. Tako nam je na primer deželni šolski svet kranjski že davno obljubil potrebna berila za ponavljalno šolo. Kranjski in štajerski deželni šolski svet sta že davno s posebnim odlokom naznanila podrejenemu učiteljstvu, da se l. 1903. (reci l. tisočdevetstotri) vršita deželni učiteljski skupščini. A odloka sta se menda izgubila. Zakaj, nočemo razmotrivati.

Glavni vzrok nazadovanja šolstva sploh, posebno pa ljudskega, je edino le prav pogodil najvišji naš šef, sam pl. Hartel. Izrazil se je dne 29. novembra 1904 učiteljski deputaciji, ki je prišla intervenirat radi sankcije ravnokar sklenjenega zakona na Nižjeavstrijskem za izboljšanje učiteljskih plač:

»Slaba plača odvraca učitelje od njih glavnega dela, in le naravna posledica je, da uporabljajo svojo glavno moč, ki bi morala služiti šoli, za postranske posle. Škodo trpi šola in splošnost, in svojo pažnjo bom obračal na odstranitev tega zla.«*)

To so prave besede, izgovorjene na pravem mestu. Tu je iskati pravega vira nazadovanja našemu šolstvu. § 55. šolskih zakonov je edini in glavni pogoj, ki odvisi od njega ves napredek avstrijskega šolstva. Kadar izvedejo ta že sankcionirani §, tedaj šele lahko porečemo: Sedaj se je pričela zlata doba našemu šolstvu!

Druga rak-rana, ki uničuje šolstvo, so naši zastareli šolski zakoni. Kje li dobite še takih prapopotnih zakonov, kakršen je n. pr. zakon o naših slavnih krajnih šolskih svetih in o krajnih šolskih nadzornikih? O tej zadevi pisati bi se pač reklo, vodo nositi v morje. Ako bi bilo našim višjim oblastim v resnici kaj do povzdige šolstva, do povzdige kulturnega nivoja avstrijskih narodov, bi v prvi vrsti preskrbele, da izvedejo moderno, zahtevam sedanjega veka ustrežajočo reformo šolstva.

Ali kakor kažejo vsa znamenja, hočejo merodajni faktorji še to trohico svobode, ki jo imamo v šolskih zakonih, izločiti ter ustvariti nekaj takega, zaradi česar bo vezano učiteljstvo, kakor tudi šolstvo sploh v tako tesne sponi, da bo gibalo samo še kot stroj, po gotovih, strogo umerjenih

predpisih. Individualnost ne bo imela tu pač nikakega poda več. Ubili bodo življenje!

Veda sicer trdi trdovratno, da ni samo smatrati človeka za mrtev stroj, ki ga lahko navijamo in ravnamo po svoji volji, a vkljub tej tako jasni resnici se roga ravno oni živelj, ki tvori naše zakonodajstvo, tej vedi in zahtevi po izboljšanju naših šolskih zakonov v ravnokar označenem smislu.

Vzrok temu nazadovanju je iskati edino-le v tem, da živi ta živelj najmirneje tedaj, dokler so narodi v onem duševnem stanju, ko se ne zavedajo svoje samostojnosti in svoje moči.

Naša naloga pa bodi, zbudjati ravno v teh slojih spoznanje in samostojnost.

Prihodnost je v naših rokah!

Nekoliko o goriških razmerah.

Z veliko napetostjo je pričakovalo goriško učiteljstvo letošnjega zasedanja našega deželnega zbora; pričakovalo je, da rešijo naši deželni očetje učiteljstvo bede, ki je danes tako silna in velika, kakor ni bila mogoče nikoli prej. Vsi ljudje višajo cene raznim pridelkom in izdelkom, a za učiteljstvo se ne zmeni nihče; nihče ne vidi, da rastejo z onimi poviški na cenah tudi naši izdatki. Poviška pa od nikoder nobenega! Nihče se ne zavzame za nas! Učiteljstvo mora segati po zadnjem pomočku, da ne umrje lakote, po posojilu. Naredi dolg in misel na vračanje ga muči noč in dan. Učitelj samec komaj izhaja; poročen in še z družino — umira. Nobenega nimamo, ki bi nam pomagal, ker tisti, ki zoblje iz polnih jasli, noče vedeti, kako hudo je umirati lakote. Vsi se nam smejejo v brk in pravijo: Saj ni še tako hudo, bo že Bog dal boljše! Pomoči pa le vendar ni od nikoder. — Kaj hočemo, da nas reši Berbuč, ki ima penzije okolo 6000 K in od dež. odbora dobi še 4000 K za malenkostne seje, pri katerih si naši gospodje odborniki uravnavajo ure; kaj hočemo, da nam pomaga Gregorčič, ki ima mastno plačo za nikakršno delo; hočemo li, da vidi našo bedo Bolko, ki je siromak zakopan v denar; hočemo, da nas reši Grča, ki vleče mastno župnikovo plačo; kaj naj vidi našo bedo Lapanje ali veleposestnika in kapitalista Jakončič in Klančič, ali mogoče advokati in dobro plačani državni referenti? Ne, dragi tovariši! Oni nočejo videti naše bede, ker se jim godi dobro in sede pri mizah, ki se šibe pod težo dobrih jedi. Oni vlačijo učiteljstvo za nos, kar že lahko vidi vsakdo. In mi smo slepi, da ne vidimo tega!

Naša dežela je dežela neverjetnosti, pravi unikum v vsi stari Avstriji. Pri nas se gode stvari, ki jih ne morejo verjeti drugi deželani, in vendar so fakta. Vse dežele imajo deželne šolske zaloge, pri nas ga ima vsak okrajček zase! Kdo je temu kriv? Bivši deželni poslanci, ki so mislili pred tridesetimi leti, da se Slovenec na Primorskem pogrezne v zemljo ali da se vsaj ne pomnoži po številu.

Doklade in poviške sme nalagati le dežela in občina, ne pa okraji, in tako ostanemo vedno pri starem. Lahki bi povišali, če bi doplačali okraji; naši bi povišali, če bi imeli deželni šolski zalog. In tako se strinjajo med seboj v tem, da naj ostane le pri starem; če bi pa ravno učiteljstvo zahtevalo poviška, mu ga pokažejo v obliki novega načrta zakona, ki je že prej pokopan, preden za-

*) Dobesedno je govoril naučni minister tako-le: »Durch die schlechte Besoldung werden die Lehrer von ihrer Hauptarbeit abgedrängt und es ist eine natürliche Folge, daß dadurch ihre Hauptkraft, die dem Dienste der Schule gewidmet sein sollte, für den Nebenerwerb verwendet wird. Den Schaden trägt die Schule und die Allgemeinheit, und werde ich mein Augenmerk auf die Beseitigung dieser Übelstände richten.«

gle da luč tega grešnega sveta. Nič ne de, če se pri tem tudi malo urežejo s svojo temeljitostjo! Natihoma in za kulisami si veselo segajo v roke — Lah in Slovenec — kleta sovražnika nepotrebnega učiteljstva, ki je tisto zlo, brez katerega bi po njih mnenja tudi lahko obstojal svet. Učiteljstvu nalagajo vsi vso mizerijo vse dežele na hrbte, da omaguje in peša dan na dan, dokler ne opeša, če ne bukne prej vulkan...

Letošnje leto tedaj so prejeli v goriškem dež. zboru po dolgem fižolkanju in mečkanju naši vrli poslanci načrt zakona, ki v svoji juridični gotovosti ne postane nikoli zakon. Pri nas nima pravice okraj nalagati naklad na užitinino vina, piva itd., to jim je nekdo povedal v drž. zboru, a oni so vkljub temu sprejeli zakonski načrt, samo da so vrgli bednemu učiteljstvu malo peska v oči.

»Gorica« je hitro obelodanila, da so v deželnem zboru prejeli načrt, s katerim se določa povišek učiteljstvu, zraven pa je hinavsko namrdnila svojim »bravcem«: nič bat', saj ne bo potrjen! In vendar se dobi učitelj, ki hoče biti politik, ki trdi, da bo zakon sankcioniran. »Nikoli!« je rekel neki poslanec. In to je gotovo!

Učitelj-poslanec Falconer se je izkazal res dobrega! In o tem molčimo! Faidutti je tudi molčal, da je dobil za svoja konsumna društva podporo. Njegova dolžnost bi bila, da bi se potegnil kakor se je furlanski kmetiški poslanec za tisti tako oboževani dež. šolski zalog. Furlanske kmetiške občine bi bile na dobičku 15%. Toda Faidutti je sit, ker je prošt. Kmet, učitelj naj trpi!

K nam bi bilo treba osla, ki govori o njem narodna pravljica. Tega naj bi prignali v deželni zbor. Pa kaj — vse zlato bi ulovili poslanci v svoje cilindre, a nam bi ostalo beraštvo!

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj ima glavno zborovanje dne 6. januarja 1905 ob 9. uri dopoldne v deški okoliški šoli v Celju po nastopnem vzporedju: 1. Zapisnik. 2. Petje. 3. Društvene zadeve in nasveti. 4. Letna poročila: a) tajnika; b) blagajnika; c) arhivarja. 5. Volitev odbora za leto 1905. 6. Določitev časnikov in knjig, ki se imajo naročiti za 1905. 7. Iz šolske prakse. — K prav številni udeležbi vljudno vabi v imenu odbora

Armin Gradišnik, t. č. predsednik.

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo zboruje dne 8. prosinca ob eni popoldne v Šmarju. Na dnevnem redu so: 1. Tajnikovo in blagajnikovo poročilo. 2. Volitev novega odbora. 3. Poročila: a) O šolski zgodovini, govori Fr. Ferlinec; b) O disciplinarnih sredstvih, govori Fr. Zopf. 4. Iz šolske prakse — žreb. 5. Slučajnosti. K obilni udeležbi vljudno vabi

odbor.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo zboruje v četrtek, dne 5. prosinca 1905, ob polu 11. uri predpoldan v Slov. Bistrici ob nastopnem vzporedju: 1.) Zapisnik in dopisi. 2.) Predavanja, predlogi in nasveti. 3.) Poročila: a) o društvenem delovanju v preteklem letu; b) o blagajničnem stanju društva. 4. Volitev novega vodstva. 5. Slučajnosti.

Učiteljsko društvo za konjiški okraj zboruje v četrtek, dne 5. januarja 1905, ob polu 11. uri dopoldne v Konjicah po sledečem vzporedju: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Društvene zadeve. 4. Predavanje g. L. Serajnika o lepopisji po modernih načelih. 5. Vprašalna skrinjica. 6. Predlogi in nasveti. Pred zborovanjem je petje. Zato prosim gdč. pevke in g. peyce, da si doma pregledajo pesem »Pozimi iz šole« (Mohor. pesm., I., št. 54). Eno uro pred zborovanjem je pevska vaja v čitalnici.

odbor.

Slovenjegraško učiteljsko društvo je zborovalo dne 4. decembra t. l. Predsedništvu se je posrečilo pridobiti gosp. dr. Pollacka, da bo v daljšem ciklu predavanj razpravljaj v našem društvu o šolski higijeni.

Misel, za razpravljanje strokovnih vprašanj pridobiti veččake, se nam zdi srečna in vredna posnemanja. Ako hoče delo prevzeti kak član društva, mu je treba veliko truda in skrbne priprave in vendar — čim bi želel kdo kako pojasnilo in bi bilo treba odgovarjati stavljenim vprašanjem, bi prišel predavatelj v zadrego. Prvo predavanje nas je jako zadovoljilo. Največ bo hasnila pač diskusija po vsakokratnem predavanju.

Prav umestna stalna točka dnevnega reda naših zborovanj je pregled in ocena novoizšlih pedagoških in metodiških knjig po društvenem predsedniku, priznanem izvedencu v strokovni literaturi. Da se časih ozre tudi na polje slovenske književnosti sploh ter priporoča to pa ono knjigo ali literarno podjetje, za to mu gre še posebej hvala. Kvasu je treba, in če bi nekateri v svoji brezbriznosti izgubili ves smisel in vse zanimanje za nove pojave v našem slovstvu, za napredek naše kulture sploh. Po našem mnenju bi moralo biti povsod poročilo o novejših pojavih naše mladinske pedagoške in metodiške književnosti vedno na dnevnem redu društvenih zborovanj.

Društvo je izgubilo dva člana. Tovariš Job je preminul v cvetu svojih let. Zalujemo za dobrim, ljubeznivim tovarišem, ki nas je kot izredno nadarjen muzik često razveseljeval s svojo umetnostjo. Tovariš Purkart je ostavil naš okraj, preselivši se v Zibiko. Pogrešali bomo — vrlega tovariša. Na novo sta pristopila društvu gdč. Janša iz Št. Ilja in tovariš Korže iz Slovenj Gradca.

Prihodnje zborovanje — občni zbor — se vrši dne 6. januarja t. l.

Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj je zborovalo dne 8. grudna 1904 v Celju ob jako obilni udeležbi; zbralo se nas je okolo 40, med temi kot gost gdč. Kolnikova iz Radeč. Po običajnem predsednikovem pozdravu se prečita zapisnik ter se preide k društvenim zadevam. Gosp. predsednik naznanja, da sta poslala g. župnik Kos in nadučitelj Knaflič vsak po 2 K kot članarino za tekoče leto. Nadalje bodri tovariše k obilnemu pristopu k »Samopomoči« in k uspešnemu delovanju v prilog zgradbe učiteljskega konvikta. Za izvojevanje pravice, da se povrnejo stroški članom stalnega konferenčnega odbora se dovoli, da tudi naše društvo prispeva nekaj za povrnitev stroškov, ki so nastali zaradi izposlovanja zgoraj omenjene pridobitve. — Savinjsko čebelarstvo društvo vabi k pristopu, tov. Kopic nam pa naznanja, da je dobiti 387 snopičev po 60 h »Österreich in Wort und Bild.« Nadalje se vzame na znanje izposlovanje novih pravnih razmer bukovinskega in goriškega učiteljstva, ki so jih dosegli s solidarnim postopanjem omenjenega učiteljstva. Prečita se dopis tovariša Monscheina, zadevajoč zedinjenja »Bunda« in Verbanda« v enotno štajersko »Zavezo«; predlaga se, da se naš predsednik pooblasti, da on zastopa v tem oziru naše slovenske težnje. Nato je prednašal tov. Petriček, »kako in kaj se zamore pri obstoječih razmerah risati po novi metodi na vseh kategorijah ljudske šole«. V občo zadovoljnost je rešil gosp. podavatelj svojo nalogo! Pokazal nam je res, kako lahko doženemo izvrstne uspehe brez barvane krede in drugih, razmeroma dragih risalnih pripomočkov. Vnela se je precej živahna debata, vsi so se strinjali v polni meri z referentom.

Književnost in umetnost.

„Zvonček“ prinaša v 1. številki to-le lepo vsebino: 1. Badnjak. Fran Žgur. Romanca. 2. Siroti. Andrej Rapè. Povest s podobo. 3. Ah, to je šlo... Ivo Trošt. Povest s podobo. 4. Mladi šolarček. S. E. Pesem. 5. Mladi voznik. Juraj Pangrac. Povest. 6. Mir ljudem na zemlji. Podoba v barvotisku. 7. Mirini prijatelji. F. G. Hrastničan. Povest. 8. Božja žabica. Ivo Blažič. Basen. 9. Solza in smeh. E.

Gangl. Pesem. 10. Morje in barčica. E. Gangl. Pesem. 11. Žarek in mrak. E. Gangl. Pesem. 12. Potoček in luna. E. Gangl. Pesem. 13. Uho in roka. E. Gangl. Bajka. 14. Pes in mačka. Ivo Blažič. Basen. 15. V novoletni noči. E. Gangl. Pesem s podobo. 16. Pouk in zabava. — Ob Novem letu. Fr. Rojec. — Nesrečnež je nesrečen vedno in povsod. — Za kratek čas. — Makov čaj — strup za otroke. — Dežnik. — Otroška modrost. — Živali, ki ne spe. — Kako ustavimo kri. — Dober odgovor. 17. V šesto leto. — Slovensko učiteljstvo naj bi poskrbelo, da bi se v tem letu ta lepi mladinski list čim bolj razširil po slovenskem ozemlju. Vsaj vsaka slovenska šola bi morala biti nanj naročena!

Primož Trubar. Zgodovinska epska pesnitev. Napisal A. Aškerc. V Ljubljani, 1905. Založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg. Str. 135. Cena: broširan izvod 2 K, vezan 3 K. — Življenje in delovanje moža, ki nam je ustvaril slovensko knjigo, a ki so se zanj doslej premalo zanimali naši leposlovci in znanstveniki, je vzel mojster Aškerc za snov svojemu najnovejšemu pesniškemu delu, ki nima niti po snovi niti po obliki primere v vsi naši književnosti. Besede, ki jih je napisal Aškerc v »Listu iz kronike Zajčke« (glej: Balade in romancel), besede namreč: »... Resnico samo vselej piši vestni zgodovinar!...« so mu bile vodnice, ko je nabiral in upravljal zgodovinski snov. S tem svojim delom nam je odprl pesnik pogled v najsijajnejšo dobo oživetvorenja slovenske misli, v toliko obetajočo dobo reformacije, ki je razvnela vse duhove v mogočne plamene pravega rodoljuba in nesebičnega narodnega delovanja ter obenem zbudila najodločnejši odpor v krogih hladnih rimskih služabnikov. Minila so štiri stoletja, odkar je zagotovila svobodna misel slovenskemu jeziku popolno enakopravnost v cerkvi, šoli in hiši. Pozneje je bila samo še doba francoskega imperija, ki je obetala slovenščini moč in veljavo v uradu in svetišču; dandanašnji člen XIX. je zgolj ironija na vse to, kar smo že imeli...

Roditelj revolucije slovenskih duhov je bil Primož Trubar. Pesnik mu kliče v prologu:

..... Med nami
prvi bojeval si sveti boj
za svetlobo in vesti svobodo —
in ves narod šel je za teboj. (Str. 6.)

Aškerc nam je naslikal s pestrobojnostjo svojega pesniškega jezika velikega Trubarja, slovenskega Jana Husa, ter mu postavil z mogočno učinkujočo pesmijo spomenik neminljive stalnosti. Preverjeni smo, da Aškerčeva knjiga zdrami mnovega spečega duha, da se ob svetlem spominu na zlato preteklo dobo epohalnih dogodkov, ki jim je bil provzročitelj idealni dolenski rojak, zagrnejo slovenski možje v mogočno četo, ki pojde v boj za čast in pravico domače besede in za osvobojenje usuznjene in izsesanega ljudstva.

V tak akord silovite bojne pesmi nam je izzvenela Aškerčeva pesnitev, ko smo dospeli do Trubarjeve molitve: »O, Bože, ljudstvo moje blagoslovi!« ... (Str. 135.)

Žal, da nam ne dovoljuje prostor, da bi ocenjali Aškerčevega »Trubarja« tudi v podrobnostih, dasi bi radi omenili mnogokaj. A to je naloga drugih listov. S temi vrsticami smo hoteli opozoriti svoje bralce zgolj na pomen te knjige.

Lisica Zvitorepka. Živalske pravljice za odraslo mladino. Zbral in priredil Josip Brinar. — Med letošnjim knjižnim darom »Družbe sv. Mohorja« sodi tej knjigi našega marljivega tovariša prvo mesto. Knjigo smo prečitali z resnično naslodo, kakor že dolgo, dolgo ne nobene druge Mohorjeve knjige. Brinarjeve živalske pravljice so polne življenja, humorja, prirodnosti in duha, vsaka zase ustvarja celoto, a vse skupaj — 38 po številu — se družijo v lepo, slikovito enotnost, ki ji daje — kar poudarjamo s posebnim veseljem! — klasičen, čistoslvenski jezik odlično vrednost! Tudi tako lepe slovenščine nismo že dolgo brali. Tovarišu Brinarju odkritosrčno čestitamo, preverjeni, da je poklonil mladini s svojim delom dragoceno darilo!

»Notranjec«. Glasilo »Političnega in gospodarskega društva za Notranjsko.« Konzorcij naprednih mož je začel izdajati svoj list »Notranjec«, ki je bil že dolga in živa po-

treba. Prva številka se reprezentuje. List tiska Blasnikova tiskarna v Ljubljani. Notranjci so imeli sicer že svojo tiskarno, pa so jim jo izmed prstov pograbili — klerikalci. Novemu listu želimo mnogo uspeha in naročnikov!

H. Sienkiewicz: Potop. Zgodovinski roman. Poslovenil Podravski. »Slovanske knjižnice« zvezek 138—146. I. knjiga. Str. 672. — Tako imamo Slovenci sedaj tudi to znamenito delo velikega poljskega romanopisca v domači besedi. Tekom tega leta izda podjetna »Goriška tiskarna« še ostale 3 zvezke tega obsežnega romana, ki je dobrodošel tudi slovenskemu občinstvu.

Razpis častnih nagrad družbe sv. Mohorja. Odbor družbe sv. Mohorja razpisuje dve častni nagradi, in sicer:

- a) **tritisoč kron** za daljšo povest v obsegu 15 do 16 tiskanih pol, in
- b) **petnajsto kron** za krajšo povest v obsegu 8 do 10 tiskanih pol v obliki »Slovenskih Večernic«.

Snov povestim bodi vzeta iz domačega narodnega življenja in se naslanjaj ali na slovensko, bodisi cerkveno, bodisi posvetno zgodovino, ali pa na družabno (socialno) življenje našega naroda.

Pisatelji se naj ozirajo na to, da sta obe povesti namenjeni preprostemu ljudstvu kot družbeni knjigi. Zatorej bodi jezik preprost in lahkoumeven, vsebina pa primerna namenu družbe sv. Mohorja.

Rokopisi, lepo in razločno po eni strani pisani, se naj dpošljejo do dne 31. grudnia l. 1905. družbi sv. Mohorja v Celovec brez pisateljevega podpisa; ime pisateljevo se prideni v zaprtem zavitku, ki pa naj nosi naslov dotične povesti in tudi pove, za katero nagrado se poteguje.

Odbor družbe sv. Mohorja bo svojo razsodbo o priposlanih rokopisih objavil tekom malega travna leta 1906. in tedaj tudi nagradi izplačal.

Ako bi odbor nobeni povesti iz kakegakoli vzroka ne mogel prisoditi častne nagrade, sprejme vendar tudi manj dovršene proizvode, če se mu zde pripravi za družbo sv. Mohorja, ter jih odkupi po dogovoru z dotičnimi pisatelji.

V Celovcu, dne 17. grudnia 1904.

Za odbor družbe sv. Mohorja:

Jožef Rozman l. r.,
tajnik.

Lambert Einspieler l. r.,
predsednik.

Vestnik.

Učiteljski konvikt. Omizje na južnem kolodvoru v Ljubljani 4 K; ob priliki božičnega drevesa pri g. nadučitelju A. Žagarju iz Pletrovčah se je nabralo 3 K; g. Stanko Petrovec, vodja mlekarne v Cerničah pri Gorici, 1 K;

Učiteljski dobrotniki. G. Juraj Režek, učitelj v Ljubljani, nabral ob društveni desetletnici med učiteljskimi prijatelji na knjižico krajcarske podružnice št. 3 90 K. Pri tej priliki opozarjamo posebno štajersko in primorsko učiteljstvo, da ima odbor še kakih 500 takih knjižic na razpolago; treba se je le zglasiti za nje pri g. tajniku Juraj Režku. Na Kranjskem se je na knjižice krajcarske podružnice učiteljskega konvikta že mnogo nabralo; pa upamo, da se bo še. — G. Gustav Pirc, ravnatelj Kmetijske družbe v Ljubljani na račun pokroviteljine 25 K; č. gospa Ivana Pečnik, gostilničarka in posestnica v Stožicah pri Ljubljani 20 K; g. Ivan Resman, načelnik žel. postaje v p. v Ljubljani, 20 K; omizje »pri Roži« v Ljubljani 20 K; okraj. posojilnica v Krškem, 20 K; učiteljski prijatelji v Šmartnem pri Litiji, 14 K; č. gospa Jerica Peršin, gostilničarka in posestnica na Rožniku 10 K; g. Janko Česnik, trgovec v Ljubljani 10 K; g. Fran Suher, c. kr. učit. profesor v Ljubljani, 7 K; g. Fran Starè, sobni slikar in posestnik v Ljubljani, 5 K; g. Viktor Bežek, c. kr. učiteljski ravnatelj v Kopru, 3 K; g. Ivan Petek, oficijal južne železnice v Ljubljani, 2 K. — Vesela družba na Gradišču 24 K (nabral g. nadučitelj Ignacij Križman iz Dorn-

berga); g. Fran Višnikar, c. kr. sodni svetnik v Ribnici, 10 K; tiskarna Krajčevih naslednikov v Novem mestu, 20 K; »Prva dolenska posojilnica« v Metliki, 20 K; g. Luka Lavtar, c. kr. učit. profesor v Mariboru, 10 K; g. Peter Grasselli, deželni odbornik v Ljubljani, 20 K; g. Macarol Anton, nadučitelj na Gorjanskem, pri dražbi smodke iztržil in nabral 11 K 20 h; neimenovan za novo leto, 10 K; č. gospa Roza Tillova, trg. s šolskimi potrebščinami v Ljubljani, 10 K; g. A. Šarabon, trgovec in posestnik v Ljubljani, 10 K; g. Fran Jerše, c. kr. naddavkar v p. v Ljubljani, 5 K; g. J. Kogel, c. kr. notar v Senožečah, 10 K; gg. Gričar & Mejač, trgovca v Ljubljani, 10 K.

Čekovni promet učiteljskega konvikta. (Letnina za l. 1904. 2 K.): G. Frančišek Gabršek, nadučitelj na II. mestni šoli v Ljubljani; g. Alojzij Kecelj, učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani; g. Janko Likar, učit. na II. mestni šoli v Ljubljani; g. Fran Škulj, učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani; g. Ivan Bernot, učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani; g. Pavel Gorjup, učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani; g. Viljem Zirkelbach, učitelj na Ledinah; g. Fran Potokar, nadučitelj v Št. Lovrencu; g. Miroslav Grosman, učitelj v Kastvu; g. Ivan Strehovec, učitelj v Adlešičah, letnino in pa še 4 K, ki jih je nabral ob ustanovitvi kmetijske podružnice; g. Ignaciji Križman, nadučitelj v Dornbergu; g. Rihard Orel, učitelj v Dornbergu; gđ. Amalija Jelšek, učiteljica v Dornbergu; gđ. Rožica Bizjakova, učiteljica v Dornbergu; g. Josip Sušmelj, učitelj na Ravnici; g. Fran Zacherl, učitelj v Ljutomeru; g. Anton Porekar, nadučitelj na Humu; gđ. Julijana Valentinčič, učiteljica na Humu; g. Fran Verbič, nadučitelj v Slavini; gđ. Ivana Prešern, učiteljica v Slavini; gđ. Olga Furlan, učiteljica v Črničah; g. Tomo Kurbus, nadučitelj v Slivnici; gđ. Matilda Lecker, učiteljica v Slivnici; g. Velemir Peček, učitelj-voditelj v Temnici; g. Anton Pegan, učitelj na Suhorju; g. Pavel Šilc, nadučitelj v Žireh; gđ. Karolina Burnik, učiteljica v Žireh; gđ. Marija Močnik, učiteljica v Žireh; g. Svitoslav Knific, učitelj na Trsteniku.

Kolekta poštih znamk za učiteljski konvikt. Iz ljubljanske okolice kolekta št. 65; iz goriškega in gradiščanskega okraja kolekta št. 1; iz laškega okraja št. 62/a; iz novomeškega okraja kol. št. 69; iz Gorice kolekta št. 13 in 14. — H kolekti v celjskem okraju je prispevalo tudi vojniško učiteljstvo 3 K.

Za učiteljski konvikt. Občinski svet ljublj. je sklenil dne 31. grudnia »Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta« darovati za dobo desetih let vsako leto 500 K. Slava naprednemu občinskemu svetu deželnega stolnega mesta in njega vzornemu načelniku, g. županu Ivanu Hribarju, ki je pokazal s tem velikodušnim darom, da ve ceniti važnost učiteljskega stanu in pripozna potrebo učiteljskega konvikta! Bodi mestna občina ljubljanska v posnemo in v zgled vsem občinam na Kranjskem, Sp. Štajerskem in Primorskem, da v razmerju s premoženjem tudi darujejo primerno vsoto za prepotrebni učiteljski konvikt. P. n. gg. tovariše pa prosimo, da vprizorijo vsak v svoji občini v ta namen agitacijo pri občinskih svetovalcih. Le naprej...

Gosp. Ivan Škrjanec, občinski svetovalec, gostilničar in hišni posestnik v Ljubljani, ki je dne 20. grudnia umrl, je volil v svoji oporoki učiteljskemu konviktu 500 K, knjižnično omaro in knjižnico, v kateri se nahaja lep Mayerjev konverzacijski leksikon. Blag bodi spomin vrlemu prijatelju ljudskega učiteljstva, katerega naj posnemajo tisti, ki jih je Bog oblagodariš s posvetnim premoženjem!

Novoletno „darilo“ kranjskemu učiteljstvu. Samo kranjsko učiteljstvo je tako srečno, da prejme od visoke deželne šolske oblasti ob vsakem novem letu izza zadnje »regulacije« učiteljskih plač »izdatna« novoletna darila. Tako tudi letos. In sicer so bile pomaknjene iz drugega plačilnega razreda v prvi plačilni razred te-le učne osebe: Marija Schweigerjeva, učiteljica v Dolenji vasi, Jakob Pretnar, učitelj na I. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani, Janez Levec, učitelj na III. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani,

Agneza Zupanova, učiteljica na slovenski dekliški osemrazrednici v Ljubljani, Marija Maroutova, nadučiteljica na slovenski dekliški osemrazrednici v Ljubljani, Klotilda Wolfova, učiteljica na nemški dekliški osemrazrednici v Ljubljani. Iz tretjega plačilnega razreda so prišli v drugi plačilni razred: Konrad Mally, nadučitelj v Toplicah-Zagorju, Miha Poklukar, učitelj pri Sv. Jakobu ob Savi, Anton Levstek, nadučitelj v Senožečah, Janko Likar, učitelj na II. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani, Jožef Reich, nadučitelj v Dolu, Ema Ravnacherjeva, učiteljica na nemški dekliški osemrazrednici v Ljubljani, Frančiška Jankovičeva, učiteljica v Toplicah-Zagorju, Kristina Demšarjeva, učiteljica v Šmartnem pri Litiji, Aleksander Lunaček, nadučitelj v Št. Rupertu, Ivan Schober, učitelj v Koprivniku, Valentin Zavrl, nadučitelj v Begunjah pri Radovljici, Frančišek Marolt, učitelj na III. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani, Luka Knific, učitelj v Trsteniku, Frančišek Högl, nadučitelj v Štalcarjih. Iz četrtega plačilnega razreda so dospeli v tretji plačilni razred: Anton Kos, učitelj na Voklem, Frančišek Cuk, učitelj v Gornjem Logatcu, Frančiška Pogachnikova, učiteljica v Ribnem, Viljem Tschinkel, učitelj v Borovcu, Jožef Tratar, učitelj v Mokronogu, Rudolf Schiller, učitelj v Črnomlju, Jožef Bergant, učitelj v Turjaku, Janko Zupančič, nadučitelj v Radečah, Gizela Eisenhardtova, učiteljica v Beli peči, Matej Jug, nadučitelj na Blokah, Marija Justinova, učiteljica v Vreham, Terezija Kovačičeva, učiteljica v Goričah, Ljudmila Bukovičeva, učiteljica v Črnomlju, Marija Račičeva, učiteljica v Boštanju, Marija Dovganova, učiteljica v Zagorju, Eleonora Devova, učiteljica v Naklem, Erna Petschetova, učiteljica v Selcih, Frančiška Furlanova, učiteljica na Vrhnikih, Frančišek Delcot, učitelj v Podragi, Konrad Barle, učitelj v Metliki, Edvard Markovšek, učitelj v Ljubnem, Evgenija Pehani, učiteljica v Dolenjem Logatcu, Vilibald Rus, učitelj v Kranju, Karolina Klemenčičeva, učiteljica v Mirni peči, Pavla Brezovškova, učiteljica v Dobu, Ema Žerjavova, učiteljica v Preski, Vinko Berce, nadučitelj v Št. Janžu, Vinko Krek, učitelj v Trbojah, Friderik Jazbec, učitelj v Šmihelu pri Žužemberku, Marija Arhova, učiteljica v Toplicah, in Matija Primosch, učitelj v Nemški Loki. — Če pojde to tako naglo naprej, pridejo tisti, ki so danes še v IV. plač. razredu, v prvi razred ravno tri dni po večnosti. Ako nimajo ti siromaki nobenega upanja, da pridejo kedaj do boljšega kruha, kar je izključeno pod takim avanziranjem, mora strahovito boleti tiste, ki bi morali priti v višji plačilni razred, pa niso prišli! To sta n. pr.: naša tovariša nadučitelj Janko Leban v Trebelnem in učitelj Frančišek Gärtner v Ljubljani. Prvi je bil prvi na vrsti, da ga pomaknejo v I. plač. razred, drugi pa, ki mora rediti razen sebe še ženo in sedmero otrok v Ljubljani, kjer vlada strahovita draginja, je bil drugi na vrsti, da pride v II. plač. razred. A to se ni zgodilo! To je očitna krivica, ki jo bomo še po zasluženju ožigosali, čim zvemo vse podrobnosti. Zadnji slučaj smo že omenili v zadnji svoji listnici uredništva, seveda ni še s tem izgovorjena naša poslednja beseda. Za danes samo še vprašamo: Ali nima ubogo kranjsko učiteljsko društvo res nobenega zagovornika v deželnem šolskem svetu, ki bi branil trpine in nedolžnike ter skrbel za kazni krivičnikom? Cemu sedita v tej važni korporaciji »zastopnika učiteljstva«, šolski svetnik dr. Junowicz in nadučitelj Pezdich? Ali smemo sploh imenovati zastopnike učiteljstva može, ki jih imenuje vlada ter morata »delati« tako, kakor hoče ona?

Osebnosti. Pravi gimnazijski učitelj v Kranju gosp. dr. Vladimir Herle je dobil naslov profesorja. — Za stalnega pomožnega učitelja na ljubljanskih mestnih ljudskih šolah je imenovan g. Anton Smerdelj, dosedanj učitelj na Vrhnikih. V stalni pokoj je šel nadučitelj g. Fran Kenda v Suhorju. — Učitelj v Št. Vidu na Dolenjskem, gosp. Josip Bernot, je imenovan za začasnega nadučitelja na dvorazrednici v Vel. Podlogu. — Začasni učitelj v Dobovi pri Brežicah, gospod Ludovik Potočnik je imenovan stalnim učiteljem na rudniški šoli v Idriji. — Na trirazrednico na Hum pri Ormožu je imenovana začasno učiteljica Marija Potrato iz Ljubljane.

Osebnosti na Štajerskem. Nadučitelj je postal v Zabukovju pri Sevnici učitelj-vodja Fran Srebrnič iz Lemberga. Stalni so postali Ludovik Pirkovič v Ljubečnem, Ana Černež v Sevnici in Josipina Majzel v Rifniku. Za okrajnega pomožnega učitelja za celjski politični okraj je imenovan stalni učitelj v Tepini pri Konjicah, Josip Gosak.

Poročil se je dne 31. pret. mes. vrli naš tovariš gosp. Fr. Mermolja, učitelj v Dobravljah, z gospico Ivanko Plesovo. Iskreno čestitamo!

Naše šolske tržne table. Skoro bi lahko trdili, da trpi vsaka uvedena novost na akutni bolezni, in ta je, da novost premalo preštudirajo preden jo uvedejo. To napako smo opazili tudi pri novouvedenih šolskih tržnih tablah. V sedanjih obliki tiskane in nalepljene tržne table nimajo nikake prave vrednosti, in to iz enostavnega vzroka, ker so jako nepraktične. Tablo kupimo, vpišemo dotične cene in jo obesimo na steno. In to bodi sedaj tržna cena? Tržne cene se menjujejo kakor vreme. Ali pa je to tržna cena, če velja n. pr. kg mesa danes toliko, kolikor je veljal, recimo, l. 1903? — Te tržne table naj bi bile napravljene tako, da bo poleg imena »tržne cene« prilepljeno v rubriki cen črno platno, kamor lahko zapišemo s kredo — in tudi lahko izbrišemo — dan vpisanih tržnih cen. Te cene se lahko ravna po raznih dnevnikih, kar bi bilo najumestnejše, ali pa vsaj po posameznih številkah »Kmetovalca«. In pisava; oziroma tisk »l., kg., q« — tudi ni pravilna! Š—a.

Veliki estetik „Slovenec“ je premetenec prve vrste. Kadar pride v škripce, se brani s temeljitim zagovorom. Pravi, namreč, da smo sirovi, in mirna Bosna! Naš klerikalni prijatelj sodi pač sam po sebi, zatorej ve vsak pameten človek, koliko velja sodba tega velikega estetika!

Tržaška „Edinost“ piše v 355. številki dne 23. grudnia pret. l.: »Učiteljski Tovariš« je s svojo številko od 20. decembra 1904 dočrpal 44. leto svojega izhajanja. Dolga doba je to. Koliko vsoto dela, truda in žrtev je pač zahtevala! Po zahtevi novinarske kolegijalnosti izrekamo uredništvu svoje čestitke povodom tega znamenitega jubileja. — Za čestitke »Edinosti« iskreno zahvaljamo!

Družba sv. Cirila in Metoda opozarja svoje podružnice po slovenski zemlji, da je uprav sedanjí čas najpripravnější njenim letnim zborom. V tej dobi naše vestne podružnice sploh od nekdanj zborujejo najraje in koj potem pošiljajo čč. imena svojih izvoljenih mandatarjev nam v Ljubljano. — Ko Vas opozarjamo sedaj te Vaše vsakoletne dolžnosti, prosimo obenem, da nam naznanite ob teh pošiljateljstvih vselej tudi poklic ali stan sl. izvoljenk ali izvoljencev. Potem bo prihodnji naš koledar in »Vestnik« za l. 1906 ne le — kakor ga je vselej bila skrb — zanesljivo zrcalo podružničnih gmočnih, nego tudi njenih osebnih razmer. In tak vseskozi merodajen »Vestnik« — prav pravo sliko vsega družbenega življenja — bi vodstvo rado imelo. — To objavljamo na prošnjo vodstva družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

Speklo jih je! Naš zadnji članek »Klerikalizem in mi«, ki v njem odločno odklanjamo vsako zvezo s klerikalci, in to, dokler hodijo ta pota v imenu katerekoli stranke, ki so odločno naperjena proti novi, napredni šoli, posebno proti učiteljstvu. Ta članek je naše nasprotnike spekel, kar kaže »Slovenčeva« notica kot odgovor nanj. Ker drugega ti poštenjaki niso mogli očitati stvari, so zasukali stavek: »Temu je treba, kjer le mogoče, pritisniti kako brco«. Ta stavek jasno pove, da te brce lete na učiteljstvo, ki mu jih deli klerikalna stranka, a ne ono klerikalcem. Ne čudimo se pačenju resnice od strani ljudi, ki se resnice boje ko hudič križa. Kar smo pisali, pri tem ostanemo in ne odnehamo niti za las. Glede očitanja, da smo mi rušilci narodnih naprav, se ne bomo pričkali z ljudmi, ki bi radi, če bi mogli, uničili vsako narodno-gospodarsko napravo, ki jim ne služi v lastne klerikalne namene. Vzemimo »Kmetijsko družbo«, »Ciril-Metodovo družbo« in še in še... Toda vse to ne sodi v naš list. In naša beseda je in ostane: s klerikalci nobene zveze, ker niso imeli in nimajo resnih namenov, ampak zasledujejo le svoj klerikalni interes, ki je pred vsem obrnjen proti novi šoli in učiteljstvu.

Liga + 10.

Prof. Jakob Wang †. Nenadoma je umrl v Celovcu — zadet od kapi — g. Jakob Wang, profesor v Beljaku. Pokojnik je dosegel starost 57 let; bil je vedno odločen in jako delaven narodnjak. Blag mu spomin!

Iz seje c. kr. okr. šol. sveta za goriško okolico 12. decembra 1904. Uradna poročila: Kuntih Jožef, učitelj-voditelj v Ločniku je nmrl 2. decembra. — Gdč. Roza Bizjakova je nastopila z decembrom službo začasne učiteljice v Dornbergu.

Sklenilo se je, zidati šolsko hišo v Kalu, kakor hitro bodo to dopuščala denarna sredstva. Ukrenilo se je potrebno zastran tretje šolske sobe v Ajdovščini in šolskega zemljišča v Dolenji Branici. Poskrbelo se je že vse potrebno za nakup šolskega stavbišča in zemljišča za šolo v Kozani. Dovolil se je potrebni dopust trem učiteljem. Slenilo se je, podeliti eni učiteljici tretjo petletnino in podporo dvema učiteljevima vdovama. Rešilo se je več vlog krajnega pomena. Sklenilo se je, izplačati nekatere manjše račune za naprave in poprave v šolskih hišah. Rešila se je prošnja Šolskega Doma v Gorici, naj bi se mu odpustila zahteva, da mora izplačevati na leto 920 K za eno suplentinjo, ki namestuje odstopivšega okrajnega učitelja za Šolski Dom, ker hodi iz okolice tja v šolo črez 70 otrok.

B.

Iz seje pomnoženega c. kr. okr. šol. sveta za goriško okolico 13. decembra 1904. — Na poročilo pregledovalcev računa za l. 1903., se je ta odobril. Ustanovil se je preudarek za l. 1905. Sklenilo se je, kupiti primerno šolsko zemljišče v Kozani in zidati šolsko hišo v Mirnu, kakor jo želi obč. starešinstvo, ki je dalo za šolo brezplačno velik kos zemljišča ter predplača troške za zidanje. Pooblastilo se je predsedništvu, naj ogleda, kje se dobi v Desklah druga šolska soba in primerno stanovanje za drugo učiteljsko osebo ter potem poroča, da se šola razširi v dvorazrednico. Odobrilo se je, dati dvema vdovama enkratno podporo. Sklenilo se je, odpisati Šolskemu domu 400 K od zahteve za suplentinjo, ki namestuje g. učitelja E. Širca. Poskrbelo se je potrebno glede začasnih šolskih prostorov v Kozani. Sklenilo se je, izvršiti nekatere nujne poprave v in na šolskih hišah.

Odlikovanje na svetovni razstavi v St. Louisu. Med odlikovanci v avstrijskem oddelku sta med drugimi tudi ces. kr. umetno-obrtna šola v Ljubljani in ces. kr. strokovna šola za čipkarstvo v Idriji.

Preostanki iz c. kr. zaloge šolskih knjig. C. kr. namestništvo v Trstu razglašja, da glasom dopisa c. kr. ministrstva za uk in bogočastje odpada od preostankov c. kr. zaloge šolskih knjig na Dunaju za Trst in okolico 565 K, Goriško in Gradiško 1174 K, za Istro 1099 K.

Šolstvo v Pulju. Puljski dnevnik »Omnibus« je priobčil zanimivo statistiko o šolstvu v Pulju. Pulj šteje 36.000 prebivalcev. Po znani statistiki je 23.000 Italijanov, 8500 Slovanov in 4500 Nemcev. Italijanske šole raznih vrst štejejo 2530 otrok, nemške šole pa 1435 otrok. Po statističnem razmerju bi morali imeti Italijani 2750 šolskih otrok, Slovani 1000, Nemci pa 500. V resnici pa vidimo, kako so nemške šole pogoltnile okolo 1000 šolskih otrok. Slovani nimajo v Pulju niti enega razreda za svoje otroke. Ti (večinoma hrvaški, nekoliko tudi slovenski) otroci morajo hoditi v italijanske in nemške šole. To je enakopravnost! To je zopet lep dokaz, koliko veljave ima člen XIX. državnih osnovnih zakonov!

Na pomoč koroškim Slovincem! Koroški rodoljubi so izdali oklic za zgradbo »Narodne šole v Št. Jakobu v Rožu«, ker so dosedanjo ondotno slovensko šolo s pomočjo nemčurskih zagrizencev razdrobili v trirazredno slovensko-nemško in štirirazredno nemško šolo. Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani je namreč sklenila, da ustanovi v Št. Jakobu v Rožu slovensko »Narodno šolo«, kakršna je v Št. Rupertu pri Velikovcu. Nova šola je v sedanjih razmerah za Št. Jakob nujno potrebna in bo velike koristi ne samo za Št. Jakob, ampak tudi za sosednji Rožek, Št. Ilj in Podgorje ter za vse Zgornje Koroško.

Na Bled so vabljeni učitelji radovljanskega okraja k prijateljskemu sestanku, ki bo v četrtek 12. januarja v gostilnici pri Peterneleu. Začetek ob 2. uri popoldne.

Dekliška šola v Novem mestu. Novomeški mestni občinski zastop je baje sklenil, da ustanovi dekliško šolo s 6., 7. in 8. nadaljevalnim razredom. To je gotovo vse hvale vredno, zakaj dandanes skrbe pri nas mnogo premalo za dekliško vzgojo in izobrazbo. Ne zdi se nam pa prav, da nameravajo izročiti pouk šolskim sestram.

Dekliška šola v Idriji. Razmere na c. kr. rudniški ljudski šoli v Idriji so take, da bo treba o njih izpregovoriti resno besedo, ker nasprotujejo zakonitim določbam in pedagoškim zahtevam. Da vsaj nekoliko odpomorejo velikan-skim nepravilnostim, nameravajo razširiti sedanje dekliške razrede v popolno osemrazrednico, kar moramo le odobravati. Toda to je le minimalno izboljšanje razmer na tej šoli. Za toliko število šolskih otrok (okrog 1000!) bi moral c. kr. erar ustanoviti 3 šole, če bi mu bilo kaj do normalnih razmer in do vzgoje šolske mladine. Pred vsem bi pa moral izboljšati svojemu učiteljstvu plače, da bi ne bile tako si-lovito nizke. Toda o vsem tem bomo še govorili.

Koliko izda mesto Berlin za svoje šole. L. 1903. so iznašali stroški za berlinske občinske šole 15.726.456 mark. (V Avstriji ne izda država za vse ljudsko šolstvo toliko de-narja). Ti stroški so narasli iz poprejšnjega leta za 634.858 mark. Mestna šolska deputacija je imela v nadzorstvu in opravi 272 šolskih zavodov, nadalje pa še nadzorstvo nad 57 zasebnimi šolami. Na 265 berlinskih občinskih šolah je delovalo 265 ravnateljev, 2747 učiteljev, 1618 učiteljic, skupaj 4630 znanstveno izobraženih učnih oseb, vrhutega pa še 310 strokovnih učiteljic. Skupno so poučevali 218.798 otrok — razen učencev višjih zavodov — brezplačno na stroške mesta Berlina.

Franosko časopisje. Koliko smo v Avstriji zaostali za kulturo glede čitanja — pri čimer je seveda nesrečna cokla tudi zabranjena kolportaza — nam najbolj kaže Fran-cija s svojim velikim časopisjem, ki se vrsti glede odjemalcev sledeče: »Le Petit Parisien« se tiska v 1.500.000 izvodih, »Le Petit Journal« v 800.000 izvodih, »Le Journal« v 750.000 izvodih, »Le Matin« v 400.000 izvodih, »L'Echo de Paris« v 100.000 izvodih, »La Patrie« v 90.000 izvodih, »La Presse« v 70.000 izvodih, »L'Intransigeant« v 66.000 izvodih, »L'Action« v 55.000 izvodih, »Le Radical« v 48.000 izvodih, »La Lanterne« v 42.000 izvodih, »La Figaro« v 30.000 izvodih. — Pri nas je pa že veliko, ako ima list 1000 naročnikov; tako je tudi z našimi učiteljskimi listi. Ako bi pa bilo več agitacije in požrtvovalnosti, bi imeli lahko »Zvonček«, »Učit. Tov.« in »Popotnik« vsak po 2000 naročnikov, kar bi bilo seveda za te liste silne važnosti in kar bi jim zago-tovilo najlepši razvoj. In to bi bilo samo nam in šolstvu v prid!

Za absolvirane učence meščanskih šol je naučni minister sestavil seznamek onih učnih zavodov, v katere lahko vstopijo po dovršeni meščanski šoli. Take seznamke morajo imeti vse deželne in okrajne šolske oblasti ter ravnateljstva meščanskih šol, v katere lahko pogledajo starši ali njih namestniki.

Naseljevanje v Ameriko. V preteklem letu se je iz-selilo iz Avstro-Ogrske v Severno in Južno Ameriko ogromno število 221.717 prebivalcev. To je lepa ilustracija razmer naše monarhije!

Listnica uredništva.

Liga + 15. Pozdravljamo Vas kot svojega novega sodelavca. Pišete nam: »Odločni in neustrašivi govor «Učit. Tov.» me je zdra-mil iz zaspanosti in brezbrzičnosti. Odslej Vam hočem ostati zvest so-trudnik, zakaj tudi o naših štajerskih razmerah je treba govoriti jasno in brezobzirno.« — Ta Vaša izpoved nas veseli. Da bi jih bilo več Vam enakih! — **Na Gorenjsko.** Na Vaš dopis glede čitanja šolske mladine nismo pozabili. Dotični gospod katehet bo že čul, kar mu gre. Takim ljudem ni čisto nič do tega, da zastrupljajo nedolžno mladino. In to so prijatelji šole! — **Sitnež.** Pride prihodnjič. — Več stvari smo morali odložiti za prihodnje številke.

Listnica upravnistva.

Dragi tovariši!

Zopet je tu novo leto z novimi stroški — in vendar je porav-nati še mnogo starih!

Pri nekaterih naročnikih ne izdado nikake prošnje, nikaki opo-mini — »Tovariša« bi čitali le, ako se jim doloži brezplačno. In takih je mnogo, mnogo! V preteklem letu se je moral list ustaviti prav mnogim naročnikom-dolžnikom in sedaj se mora zgoditi enako še pri mnogih drugih. Saj menda vendar vsak ve, da staneta tisk in uprava ogromno denarja, da torej ni mogoče pošiljati »Tovariša« pre-težni večini brezplačno!

Kje je vendar stanovska zavest? Saj ste svoje simpatije s »Tovarišev« pisavo že mnogokrat izražali jasno, a najjasnejše na minuli štefanji dan, ko ste tako navdušeno glasovali za zadnjo podanih resolucij!

Saj pa »Tovariš« tudi nastopa tako, da je vreden naše podpore!

Tedaj: Vsak izkaži svoje simpatije dejanski; po-ravnaj svoje zastanke in plačaj naročnino že vnaprej! Pridobi nam še vsak novih naročnikov!

Pri pošiljanju naročnine pristavi vsak signaturo naslova (črko in številko), da se izključi vsaka pomota!

Prva številka se pošlje mnogim tovarišem na ogled. Kdor »To-variša« ne naroči, naj blagovoli doposlano številko vrniti. Naročnikom pa bo smatralo upravnistvo samo istega, ki se naroči na naš list potem poštne nakaznice.

Priložene položnice blagovolite naročniki izpolniti in poslati upravnistvu prav kmalu.

Vsem naročnikom »Tovariša« želi prav veselo Novo leto

Upravnistvo »Tovariša«.

Ljubljana—Barje, o Novem letu 1905.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 2219.

Kranjsko.

Na dvorazredni ljudski šoli v Hotedršici se razpisuje s tem eno učno mesto v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpi-sanim potom do dne 26. januarja 1905.

Prosilci, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno name-ščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Logatcu, dne 25. decembra 1904.

Št. 2707.

Na trirazredni ljudski šoli v Veliki Dolini se razpisuje s tem učno mesto v stalno, oziroma začasno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpi-sanam potom do 24. januarja 1905.

Prosilci, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno name-ščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okr. šol. svet v Krškem, dne 27. decembra 1904.

Št. 1205.

Štajersko.

Na dvorazredni ljudski šoli v Št. Jerneju se stalno, oziroma začasno namesti učiteljska služba po III. krajnem razredu.

Pravilno opremljene prošnje se imajo postavnim službenim po-tom vložiti do dne 1. februarja 1905 pri krajnem šolskem svetu v Št. Jerneju, pošta Sv. Duh-Loče.

Okrajni šolski svet Konjice, 22. decembra 1904.

Št. 967.

Na dvorazredni ljudski šoli pri Sv. Florijanu blizu Rogatca se stalno ali začasno namesti učiteljska služba z dohodki po III. krajnem razredu in s prosto izbo.

Prosilci ali prosilke za to mesto naj vložijo svoje prošnje s spričevalom usposobljenosti, oziroma zrelostnega izpita in domovnico opremljene, predpisanim potom do 10. januarja 1905 pri krajnem šolskem svetu pri Sv. Florijanu, p. Rogatec.

Okrajni šolski svet Rogatec, dne 6. decembra 1904.

Dragi rojaki!

Znana Vam je naša huda borba za našo slovensko šolo, znan tudi iste žalostni izid: ni je več edine petrazredne slovenske šole na Koroškem! Zasljepljenost nekaterih domačinov; tuji nemški in laški in žal tudi slovanski delavci, ki delajo predor skoz Karavanke, in Slovencem nasprotno šolske oblasti — vse to se je z divjo strastjo zaglalo v zaklad in biser naš, in dasi smo se branili z vsemi močmi, se taki premoči nismo mogli ustaviti: naša slovenska šola je strta, zdrobljena v dva dela. —

Hud udarec je to ne samo za Št. Jakob, ampak za vse koroške Slovence, ker s padcem naše šole se je vsem Slovencem na Koroškem za dolgo zopet odmaknilo upanje priboriti si slovensko šolo. Vendar nikakor ne obupamo, ker iz razvalin naše šole vidimo dvigati se veliko lepšo, veliko boljšo in popolnejšo šolo: „Narodno šolo“ družbe sv. Cirila in Metoda.

Res je, da je »Nar. šola« sedaj šele misel, a ta misel je tako krepka in povsod sprejeta s takim navdušenjem, da se bo gotovo uresničila. Domače ljudstvo se je kot edine ladje rešilke oklenilo z navdušenjem in s požrtvovalnostjo, ki presega vsako pričakovanje! Družba sv. Cirila in Metoda je v odborovi seji dne 13. novembra 1904 odobrila to misel in je obljubila, da prevzame vzdrževanje šole, če jo sezidamo ter opravimo sami.

Za stavbo nove šole bo potrebnih najmanj 50.000 kron. — Pač velika vsota, gotovo prevelika za nas koroške Slovence — ni pa prevelika za vse Slovence in bližnje nam brate Slovence!

»Ljubezen je dobrotljiva — — ljubezen nikoli ne mine«. Na to radodarno ljubezen se zanašamo i mi ter prosimo, nujno prosimo: Bratje rojaki, pomagajte nam sezidati »Narodno šolo« v Št. Jakobu v Rožu, sezidati ladjo rešilke koroškim Slovencem, ki se potapljam v požrešnem nemčurskem morju. — »Ne homo se utopili, dokler bodo se ljubili sini majke Slave!«

Sv. Jakob v Rožu, dne 28. grudna 1904.

Franjo Kobentar, Fr. Majer, Matej Ražun,
župan. nač. šol. sveta. župnik.

Prispevke prejema: Matej Ražun, župnik, pošta Št. Jakob v Rožu, Koroško.

Po zelo nizki ceni

se dobi 120 Leutemannovih slik za nazorni nauk in Hölzelovi letni časi. Kdor želi kupiti ta dobro ohranjena in na lepenko ozir. platno napeta učila, naj se zgleda pri upravnistvu »Narodne tiskarne«.

Učiteljica

šestrazredne ljudske šole želi menjati službo z učiteljem ali z učiteljico trirazredne ali štirirazredne ljudske šole. — III. plačilni razred. — Kraj je pol ure oddaljen od železniške postaje. Prva postaja niže Ptuja. Ponudbe sprejema uredništvo »Učit. Tov.«

Gospodarski program.

Naslednje tvrdke darujejo od iztržka, oziroma dobička, ki jim ga da zaslužiti učiteljstvo, dogovorjene odstotke v prid učiteljskemu konviktu. Vsakdo (vsaktera) pa blagovoli zahtevati, da se vsaka vsota, ki jo odjemalec izplača, zabeleži v prid konviktu.

1. **Jernej Bahovec**, — zaloga M. Grubbauerjevih in drugih šolskih zvezkov, peres z napisom: „Učiteljski konvikt“, šolskih knjig in raznih drugih šolskih potrebščin v Ljubljani, sv. Petra cesta št. 6.
2. **Národna tiskarna** v Ljubljani, Knašlove ulice št. 5.
3. **Fran Ksav. Souvan**, trgovina z manufakturnim blagom v Ljubljani.
4. **Gričar & Mejač**, trgovina z narejenimi oblekami za dame in gospode v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
5. **Fran Kraigher**, krojaški mojster v Ljubljani, Kongresni trg.
6. **Anton Krejči**, zaloga moških in ženskih klobukov v Wolfvih ulicah v Ljubljani,
7. **J. Soklič**, trgovina s klobuki v Ljubljani, Pod frančo.
8. **Ivan Bonač**, zaloga šolskih knjig, svinčnikov družbe sv. Cirila in Metoda in raznih drugih šolskih potrebščin v Ljubljani.
9. **Knjigotržnica Ig. pl. Kleinmayr & F. Bamberg** v Ljubljani, Kongresni trg.
10. **Banka „Slavija“** v Pragi — glavno zastopstvo za slovenske dežele v Ljubljani — vzajemno zavarovalno društvo, podpira učiteljski konvikt in daje od učiteljskih zavarovanj provizijo „Zavezi jugoslovanskih avstrijskih učiteljskih društev“.

Zavedno učiteljstvo prosimo, da po geslu „Svoji k svojimi“ podpira v prvi vrsti te tvrdke.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani, registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak četrtek od 11.—12. ure dopoldne in vsako soboto od 5.—1/2 7. ure zvečer ali pa vsak dan potem poštne nakaznice ali c. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 866.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

Sprejem hranilnih vlog po 4%, oddaja posojil na osebni kredit po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober porok (in plačnik), zastava premičnin, zemljišč in vknjiženih terjatev, predznanba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljavi 20 h v poštinih znamkah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znamka za 10 h za dopošiljatev rešitve.

Vsakih 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	v 12 mesečnih rokih, in sic. 11 rokov à 9 K — h, 12. rok 4 K 73 h
B	» 18 » » » 17 » » 6 » — » 18. » 3 » 56 »
C	» 24 » » » 23 » » 4 » 50 » 24. » 4 » — »
D	» 38 » » » 37 » » 3 » — » 38. » — » 66 »
E	» 46 » » » 45 » » 2 » 50 » 46. » 1 » 81 »
F	» 60 » » » 59 » » 2 » — » 60. » — » 70 »
G	» 70 » » » 69 » » 1 » 75 » 70. » 1 » 42 »
H	» 85 » » » 84 » » 1 » 50 » 85. » 1 » 26 »

Zadružni lokal je v Ljubljani, Zaloška cesta št. 5.

